

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 17 października 2011 r.

**Pani
Anna Iskała
Wójt
Gminy Nędza**

LKA-4101-20-03/2011/P/11/133

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹ (zwanej dalej „ustawą o NIK”), Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach (zwana dalej „NIK”) przeprowadziła kontrolę w Urzędzie Gminy Nędza (zwanym dalej „Urzędem”) w zakresie gospodarki ściekowej gminy na obszarach nieobjętych systemem kanalizacji zbiorczej w latach 2009-2011 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 20 września 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Wójt niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działania Urzędu w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny częściowe i ustalenia kontroli:

Na obszarze Gminy Nędza (dalej zwanej „Gminą”) w okresie objętym kontrolą mieszkało od 7 123 do 7 137 osób. Wszystkim mieszkańcom wodę dostarczano za pomocą wodociągu, należącego do Gminnego Zakładu Wodociągów i Usług Komunalnych. Wobec braku w Gminie kanalizacji sanitarnej oraz niewielkiej liczby przydomowych oczyszczalni ścieków (ok. 1,2% nieruchomości), podstawową formą gospodarki ściekowej było gromadzenie nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych. Z wytworzonych na terenie Gminy 98 114,8 m³ ścieków w 2009 r. do oczyszczalni ścieków transportem

¹ Dz. U. z 2007 Nr 231, poz. 1701, ze zm.

asenizacyjnym odprowadzono 7 574,2 m³ (7,7 %), z 98 755,3 m³ w 2010 r. - 6 808,7 m³ (6,9%), a z 55 925,1 m³ w I półroczu 2011 r. - 3 680 m³ (6,6%). Urząd nie miał informacji o sposobie zagospodarowania ścieków nieodprowadzonych do oczyszczalni.

Według danych Gminy, wykazywanych w sprawozdaniach SG-01, w latach 2009-2010 na jej terenie było 1 600 nieruchomości wyposażonych w zbiornik bezodpływowy. Ponadto w ewidencji gminnej były dodatkowo 102-103 nieruchomości, o których Urząd nie miał informacji co do sposobu zagospodarowania ścieków². Umowy o opróżnianie zbiorników i wywóz nieczystości ciekłych z przedsiębiorcą posiadającym zezwolenie na takie usługi, zgodne z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach³ (dalej zwanej „uocp”), w 2009 r. miało 465 właścicieli nieruchomości, w 2010 r. - 434, a w I półroczu 2011 r. - 636. W ewidencji Gminy były również ujęte przydomowe oczyszczalnie ścieków: 17 w 2009 r., 20 w 2010 r. i 21 w 2011 r.

1. NIK ocenia negatywnie przygotowania Urzędu do prowadzenia gospodarki ściekowej na terenach nieskanalizowanych.

Gospodarkę ściekową Gminy, zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu⁴, przydzielono dla samodzielnego stanowiska ds. ochrony środowiska i procedur pozyskiwania środków publicznych (zwanego dalej stanowiskiem OŚiPŚP), którego zakres czynności⁵ obejmował m.in. „*prowadzenie zadań gminy w zakresie utrzymania i porządku*”. Jednak w okresie objętym kontrolą nie egzekwowano, wynikającej z przepisów, częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych przez właścicieli nieruchomości oraz obowiązków od przedsiębiorców prowadzących działalność w tym zakresie. Wskazuje to, że Urząd nie był przygotowany do skutecznego prowadzenia gospodarki ściekowej na terenach nieobjętych systemem kanalizacji zbiorczej.

Pani Wójt nie zapewniła także, w zakresie kontrolowanej działalności, funkcjonowania adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej, zgodnie z art. 69 ust. 1 pkt 2 ustawy o finansach publicznych⁶. Do najistotniejszych elementów tej kontroli, zgodnie ze standardami kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych⁷, należy system monitorowania realizacji wyznaczonych celów i zadań. Urząd nie dysponował danymi umożliwiającymi monitorowanie stanu gospodarki ściekowej na obszarach

² Wg informacji uzyskanych w Urzędzie nieruchomości te były niezamieszkane, a ich właściciele przebywali za granicą.

³ Dz. U. z 2005 nr 236 poz. 2008 ze zm.

⁴ Wprowadzony Zarządzeniem nr 0050/68/2011 Wójta z dnia 28 lutego 2011 r.

⁵ Zakresy te były modyfikowane w dniach: 1 marca 2010 r. oraz 1 kwietnia 2011 r.

⁶ Dz. U. nr 157 poz. 1240, ze zm.

⁷ pkt 2.6. załącznika do Komunikatu Ministra Finansów nr 23 z dnia 16 grudnia 2009 r. Dz. Urz. Ministerstwa Finansów nr 15 poz. 84.

nieskanalizowanych w Gminie, a informacje uzyskiwane przez panią Wójt „w wyniku skarg lub telefonicznych zgłoszeń o nieprawidłowościach” nie pozwalały, w ocenie NIK, na dokonywanie oceny stopnia realizacji zadania, które nie było również przedmiotem kontroli wewnętrznej.

Ponadto NIK zwraca uwagę, że w ramach skarg i wniosków, w okresie objętym kontrolą, do Urzędu wpłynęło 17 skarg, dotyczących kontrolowanej działalności, których nie zaewidencjonowano w prowadzonym przez sekretarza gminy rejestrze skarg, z naruszeniem Regulaminu Organizacyjnego Urzędu (pkt 6 załącznika nr 4).

2. NIK ocenia negatywnie nieegzekwowanie od właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji lub przydomowej oczyszczalni ścieków obowiązku wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy oraz opróżniania tych zbiorników.

W Gminie obowiązywał Regulamin utrzymania czystości i porządku, przyjęty uchwałami Rady Gminy Nędza⁸ (dalej zwany *Regulaminem UCP*). W regulaminie tym określono wymóg usuwania nieczystości „w sposób gwarantujący, że nie nastąpi wypływ ze zbiornika (...), a także zanieczyszczenie ziemi i wód gruntowych”, z częstotliwością nie rzadziej niż raz na kwartał, gwarantując usunięcie nieczystości w ilości nie mniejszej niż 60 % ilości wody pobranej z sieci wodociągowej oraz spełniania przez stosowane zbiorniki bezodpływowe wymagań wynikających z ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane⁹. Do 8 listopada 2010 r. obowiązywał regulamin, w którym minimalną częstotliwość opróżniania zbiorników określono „nie rzadziej niż raz na pół roku”. Rada Gminy uchwałą nr XXX/237/08 z dnia 22 grudnia 2008 r. określiła górną stawkę opłat za opróżnianie zbiorników i wywóz nieczystości ciekłych w wysokości 21,40 zł brutto za 1 m³ (zmienioną uchwałą nr L/399/10 z dnia 31 maja 2010 na 25,68 zł brutto za 1 m³).

W Urzędzie prowadzono ewidencję zbiorników bezodpływowych (dalej zwaną „ewidencją”) z adresami właścicieli nieruchomości wyposażonej w zbiornik bezodpływowy, a także informacją o posiadaniu umowy o wywóz nieczystości i faktur za faktycznie wykonane usługi. Jednak nie egzekwowano od właścicieli nieruchomości obowiązku pozbywania się nieczystości ciekłych w sposób zgodny z art. 5 ust. 1 pkt 3b *uocp* i Regulaminem UCP. Przeprowadzano jedynie kontrole na podstawie skarg mieszkańców Gminy (17 kontroli dotyczących gospodarki ściekowej w latach

⁸ Nr XLIII/390/06 z dnia 07 sierpnia 2006r, Nr XLIV/402/06 z dnia 11 września.2006r., Nr LV/451/10 z dnia 08 listopada 2010r., Nr IV/20/2011 z dnia 31 stycznia 2011 r.

⁹ Dz. U. z 2000 r. nr 116 poz. 1126, ze zm.

2009-2011), sprawdzając umowy i faktury za wywóz ścieków. Natomiast nie organizowano zastępczego opróżniania zbiorników bezodpływowych, nawet w przypadku braku umów lub faktur za takie usługi i wszczęcia wobec właściciela postępowania karnego¹⁰, zgodnie z art. 10 ust. 2 *uocp*. W latach 2009-2011 pani Wójt nie wydała żadnej decyzji o zastępczym wywozie, mimo obowiązku określonego w art. 6 ust. 6 *uocp*.

Na podstawie danych Urzędu, dotyczących liczby zbiorników bezodpływowych znajdujących się na terenie Gminy oraz liczby zawartych umów na wywóz nieczystości, decyzje takie należało podjąć wobec 964 właścicieli nieruchomości. Zgodnie z art. 6 ust. 6 i 7 *uocp*, Wójt miał obowiązek wydać w tych przypadkach decyzje ustalające: obowiązek uiszczania opłat za ich opróżnienie, wysokość opłat, terminy ich uiszczania oraz sposób udostępniania zbiorników w celu ich opróżnienia. Realizując zastępczy wywóz Wójt, zgodnie z art. 6 ust. 7 pkt 2 *uocp*, powinien obciążyć właścicieli opróżnianych w ten sposób zbiorników opłatami w wysokości górnych stawek opłat za tego typu usługi, które Rada Gminy w okresie od 2009 r. do I półrocza 2010 r.¹¹ określiła w wysokości 21,40 zł brutto za 1 m³, a w od II półrocza 2010 r. do I półrocza 2011 r. w wysokości 25,68 zł/m³ (brutto)¹². Opłaty te, zgodnie z art. 6 ust. 11 *uocp*, stanowią dochód budżetu gminy¹³. Uwzględniając rzeczywistą ilość wody zużytej w Gminie, tzw. bezzwrotne zużycie wody w wysokości 30 % oraz koszty jakie musiałaby ponieść Gmina organizując zastępczy wywóz¹⁴, w przypadku wykonania przez Wójta zastępczego wywozu i wydania decyzji, o których mowa w art. 6 ust. 7 tej ustawy, Gmina uzyskaby dochód w łącznej kwocie co najmniej 100,1 tys. zł, w tym: 4,5 tys. zł za 2009 r. oraz 95,6 tys. zł za 2010 r.

W ocenie NIK, niepodjęcie przez Urząd działań w celu egzekwowania obowiązków od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe miało wpływ na niską skuteczność gospodarki ściekowej na terenie Gminy, w której zagospodarowano jedynie 7,7 % ścieków wytworzonych w 2009 r. oraz 6,9% w 2010 r.

3. NIK ocenia negatywnie niepodjęcie działań w celu wyegzekwowania od przedsiębiorców prowadzących na terenie Gminy usługi opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych, wykonywania obowiązków sprawozdawczych, wynikających z *uocp*.

¹⁰ Sprawa nr PPSP.606.4.2011.

¹¹ uchwała Nr XXX/237/08 Rady Gminy Nędza z dnia 22 grudnia 2008 r.

¹² uchwała Nr L/399/10 Rady Gminy Nędza z dnia 31 maja 2010 r.

¹³ Do końca 2009 r. stanowiły one przychód gminnego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

¹⁴ Cena za wywóz 1 m³ nieczystości, stosowana przez największego (pod względem ilości wywiezionych nieczystości) przedsiębiorcę posiadającego zezwolenie na tego typu usługi w gminie.

Zezwolenie na działalność w ww. zakresie na terenie Gminy miało 10 podmiotów. We wszystkich wydanych zezwoleniach zawarto wymóg wykonywania przez przedsiębiorcę obowiązków sprawozdawczych, wymienionych w art. 9a ust. 1 i 2 *uocp*, tj. sporządzania i przekazywania Wójtowi, w terminie do 15 dnia po upływie każdego miesiąca, wykazu zawartych i rozwiązanych umów oraz przekazywania Wójtowi, do końca pierwszego kwartału za poprzedni rok kalendarzowy, informacji dotyczących ilości nieczystości ciekłych odebranych z terenu Gminy.

W okresie objętym kontrolą tylko dwóch przedsiębiorców (STEF-MAR Babice oraz TOI TOI Sp. z o.o.) przekazywało wykazy umów. Informacje o ilości odebranych nieczystości przekazywało dziewięć podmiotów, w tym trzech z opóźnieniem od 13 do 29 dni. REMONDIS Gliwice sp. z o.o.¹⁵, zarówno za rok 2009, jak i za rok 2010 nie przekazała Urzędowi informacji w ogóle. Urząd nie podejmował działań w celu wyegzekwowania od przedsiębiorców terminowego wykonania obowiązków sprawozdawczych.

4. Równocześnie NIK ocenia pozytywnie podjęte działania, celem utworzenia infrastruktury Gminy Nędza do odbioru nieczystości ciekłych.

Gmina podjęła działania w celu budowy sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków. W tym celu opracowano dokumentację techniczną budowy oczyszczalni ścieków i kanalizacji sanitarnej. Rozpoczęto realizację I etapu budowy kanalizacji, którego termin wykonania ustalono na dzień 30 września 2011 r., a zakończenie całej inwestycji na 2016 rok. Działania te pozwolą ograniczyć zasięg nieefektywnie funkcjonującej formy gospodarki ściekowej, opartej na gromadzeniu nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Podjęcie działań w celu wyegzekwowania od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe częstotliwości ich opróżniania, zgodnej z Regulaminem utrzymania czystości i porządku w Gminie.**
- 2. Wyegzekwowanie przestrzegania obowiązków sprawozdawczych przez przedsiębiorców prowadzących usługi opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych z terenu Gminy.**

¹⁵ Przedsiębiorca ten był trzecim co do wielkości odbiorcą nieczystości ciekłych w Gminie Nędza – w okresie objętym kontrolą wywiózł do stacji zlewnych łącznie 3.676 m³ nieczystości.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 *ustawy o NIK*, oczekuje przedstawienia przez Panią Wójt, w terminie 21 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 *ustawy o NIK*, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 *ustawy o NIK*, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.